

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet ”Straffrättsliga åtgärder mot terrorismresor” (SOU 2015:63)

Departementets diarienummer JU2015/05069/L5

Inledning och sammanfattning

Svea hovrätt tillstyrker, med utgångspunkt från de intressen som hovrätten har att bevaka, de lagförslag som utredningen lämnar om ändringar i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet samt rättegångsbalken.

I den fortsatta beredningen anser hovrätten att den föreslagna lagstiftningens förenlighet med den humanitära rätten bör belysas närmare. Hovrätten anser vidare när det gäller förslagen avseende finansieringslagen att de gränsdragningsproblem som kan uppstå beträffande vilka utbetalningar som är att bedöma som ringa fall och inte, bör utvecklas ytterligare i den fortsatta beredningen.

Behovet av lagändringar mot bakgrund av paragraf 6 i resolutionen (avsnitt 5)

Hovrätten delar utredningens bedömning att begreppet terroristhandlingar i resolutionens mening bör jämföras med vad som i svensk rätt definieras som särskilt allvarligt brottslighet i 2 § rekryteringslagen. I likhet med utredningen anser hovrätten att det framstår som motiverat att låta begreppet terroristträning ha samma innebörd som i övriga internationella instrument som reglerar den aktuella typen av handlingar. Vidare instämmer hovrätten i alla delar i utredningens bedömning om lagstiftningsbehovet för att Sverige ska anses leva upp till resolutionens krav.

Genomförande av resolutionen i svensk rätt (avsnitt 7)

Hovrätten instämmer i utredningens bedömning i avsnittets inledning om att de lagförslag som lämnas är förenliga med skyddet för grundläggande fri- och

rättigheter som de är reglerade i regeringsformen, EU-rätten och Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen).

Beträffande stadgandena i resolutionen samt utredningens förslag och dess förenlighet med den humanitära rätten kan det konstateras att utredningen endast översiktligt berört hur regelverken på terrorismens område förhåller sig till den humanitära rätten. I betänkandet konstateras att någon slutsats inte med säkerhet kan dras om hur terroristbrottslagens närmare tillämpningsområde förhåller sig till begreppet ”andra väpnade styrkor” (s. 95). De svårigheter som kan uppstå i rättstillämpningen på grund av en sådan oklarhet torde inte vara helt obetydliga. Det är därför önskvärt att de gränsdragningsproblem som kan uppstå i förhållande till den humanitära rätten ytterligare belyses i det fortsatta beredningsarbetet.

Vad sedan gäller enskilda straffbestämmelser tillstyrker hovrätten utredningens överväganden och förslag.

En översyn av finansieringslagen med anledning av FATF:s straffrättsliga krav (avsnitt 8)

Hovrätten tillstyrker i huvudsak förslaget som lämnas om komplettering av finansieringslagen men har följande synpunkter.

Det är viktigt att betona att ett straffbud som rör finansiering av en individ som sådan kan riskera att komma i konflikt med principen om individers rätt att få sina grundläggande behov tillgodosedda, men även möjligheten att erhålla skälig lön eller utbetalningar ur socialförsäkringssystemet. Det framstår därför som väl övervägt att låta sådana utbetalningar vara undantagna från straffansvaret.

Vad som däremot inte berörs i utredningen är betalningar som sker mellan närstående. Hovrätten anser att även om det saknas skäl att undanta utbetalningar av medel som sker från närstående till en person eller sammanslutning av personer som begår, försöker begå, förbereder eller medverkar till särskilt allvarlig brottslighet torde tillämpningsproblem kunna tänkas uppstå i vissa situationer eftersom det inte fordras att syftet med finansieringen behöver vara att egendomen ska användas för särskilt allvarlig brottslighet. Vid tillämpningen av straffbudet i förhållande till sådana betalningar kan situationen tänkas uppstå – beroende av omständigheterna i det enskilda fallet – att gärningen bedöms som ringa fall, låt vara att utredningen framhållit att tillämpningsområdet för ringa fall ska vara begränsat.

Den nu föreslagna ändringen måste vidare ses i ljuset av förslaget om utökade möjligheter till hemlig tvångsmedelsanvändning och att det i ett inledande skede av en förundersökning kan vara förenat med viss osäkerhet om en gärning är att bedöma som ett ringa fall eller inte. Sett mot den bakgrunden anser hovrätten att de gränsdragningsproblem som kan komma uppstå kring vilka utbetalningar som är att bedöma som ringa fall och inte, bör utvecklas i den fortsatta beredningen.

Hemliga tvångsmedel och underrättelseskyldighet (avsnitt 9)

Hovrätten tillstyrker utredningens överväganden och förslag.

Konsekvenser av förslagen (avsnitt 10)

En trolig konsekvens av de framlagda förslagen som inte lyfts fram i utredningen är att användningen av hemliga tvångsmedel kan komma att öka. Hovrätten ser ett tydligt behov av effektiva verktyg för att bekämpa och förhindra brott som riktas mot de allra viktigaste samhällsvärdena. Det är dock samtidigt angeläget att garantera att ett användande av hemliga tvångsmedel sker med urskillning. Med den utgångspunkten anser hovrätten att gränsdragningen mellan ringa fall och brott av normalgraden som hovrätten lyft fram avseende avsnitt 8 i utredningen bör utvecklas i det fortsatta beredningsarbetet.

Hovrätten instämmer i övrigt i den konsekvensanalys som presenterats i utredningen.

Fredrik Wersäll

Victor Hensjö

I handläggningen av detta ärende har deltagit hovrättspresidenten Fredrik Wersäll, hovrättslagmannen Staffan Lind och tf. hovrättsassessorn Victor Hensjö, föredragande.